

Проблеми розвитку соціально-трудових прав
та профспілкового руху в Україні

УДК 349.2

**ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРИНЦИПУ ЄДНОСТІ ТА ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ
ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

Бортник С. М.,
*перший проректор
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
д-р юрид. наук
ORCID 0000-0002-5281-6007*

Створення Національної поліції України обумовило необхідність прийняття цілої низки нормативно-правових актів, дія яких спрямована не лише на те, щоб регулювати діяльність зазначеного центрального органу виконавчої влади, а й забезпечити належну реалізацію трудових прав працівників поліції. Зазначимо, що трудові права працівників поліції потребують належного правового регулювання, яке має будуватись на відповідних принципах. У цьому контексті підкреслимо, що одним із найважливіших принципів регулювання трудових прав працівників у будь-якій сфері суспільних відносин є принцип єдності та диференціації. Цей принцип, поєднує в собі декілька основних цілей: по перше, встановлює єдині, гарантовані державою трудові права для всіх працівників різних категорій; по-друге, встановлює диференціацію трудових прав для певних категорій працівників за певних обставин.

Єдність правового регулювання означає, що норми трудового права встановлюють основні трудові права, які гарантуються державою для всіх категорій працівників, у тому числі і для тих,

Проблеми розвитку соціально-трудових прав та профспілкового руху в Україні

що проходять службу в Національній поліції України. Єдність правового регулювання трудових прав забезпечуються цілою низкою централізованих нормативно-правових актів, основним серед яких є Кодекс законів про працю (КЗпП) України – єдиний кодифікований акт, який у ст. 1 закріплює цілі та завдання трудового законодавства і поширюється на всю територію України та на всіх працівників незалежно від того, де вони працюють. У другій статті зазначеного нормативно-правового акта зазначається, що працівники мають право на відпочинок відповідно до законів про обмеження робочого дня та робочого тижня і про щорічні оплачувані відпустки, право на здорові і безпечні умови праці, на об'єднання в професійні спілки та на вирішення колективних трудових конфліктів (спорів) у встановленому законом порядку, на участь в управлінні підприємством, установою, організацією, на матеріальне забезпечення в порядку соціального страхування в старості, а також у разі хвороби, повної або часткової втрати працездатності, на матеріальну допомогу в разі безробіття, на право звернення до суду для вирішення трудових спорів незалежно від характеру виконаної роботи або займаної посади, крім випадків, передбачених законодавством, та інші права, встановлені законодавством¹. Із наведеного випливає, що зазначена стаття КЗпП України розширює та уточнює положення Основного Закону.

Таким чином, норми КЗпП України мають загальний характер, вони є основним централізованим нормативно-правовим актом, який забезпечує єдність правового регулювання трудових прав працівників, у тому числі і працівників поліції. Однак слід зазначити, що, окрім централізованих, єдність правового регулювання забезпечується цілою низкою спеціальних законів трудового права, в яких більш детально розкривається зміст основних трудових прав працівників, що визначені в Конституції та Кодексі законів про працю України. Такими нормативно-правовими актами, наприклад, є закони України «Про оплату праці», «Про відпустки», «Про колективні договори і угоди», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та багато інших. Крім того, єдність правового регулювання трудових прав працівників забезпечується і цілою низкою підзаконних нормативно-правових актів.

Наведене вище свідчить про те, що в нормах трудового законодавства досить повно та змістовно розкривається сутність

¹ Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08/conv>.

Проблеми розвитку соціально-трудоових прав та профспілкового руху в Україні

трудоових прав працівників різних категорій, утому числі і працівників поліції. Проте слід зазначити, що ефективне здійснення правового регулювання трудоових прав працівників Національної поліції України неможливе без диференціації. Вважаємо необхідним зазначити, що диференціація правового регулювання не суперечить проголошеному у ст. 2 КЗпП України правилу про рівність трудоових прав усіх громадян незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової та національної приналежності, статі, мови, політичних поглядів, релігійних переконань, роду і характеру занять, місця проживання та інших обставин. Спеціальні норми, прийняті з метою забезпечення диференційованого підходу до регулювання трудоових прав певних категорій працівників, зовсім не передбачають створення якихось пільгових умов праці для них або надання їм додаткових привілеїв. Вони спрямовуються, передусім, на досягнення балансу гарантій трудоових прав окремих категорій працівників відповідно до умов їх праці¹.

Необхідність диференціації правового регулювання трудоових прав працівників Національної поліції, в першу чергу, пов'язана зі специфічним адміністративно-правовим статусом працівників поліції. Диференціація правового регулювання їх трудоових прав забезпечується Законом України «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 року, який визначає правові засади організації та діяльності Національної поліції України, статус поліцейських, а також порядок проходження служби в Національній поліції України². Крім того, у зазначеному нормативно-правовому акті наголошується, що за поліцейськими зберігаються всі права, визначені для громадян України Конституцією та законами України, крім обмежень, які встановлюються у даному Законі.

Аналіз норм зазначеного вище нормативно-правового акта дає нам змогу дійти висновку, що диференціація трудоових прав працівників поліції є незначною. Майже всі трудові права, що визначаються в спеціальних нормах, дублюють трудове законодавство України чи посилаються на нього. Проте справедливим буде наголосити на існуванні певної диференціації у їх правовому регулюванні, зокрема:

¹ Трудове право України: Академічний курс : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, З. Я. Козак та ін. ; за ред. П. Д. Пилипенка ; 2-е вид., перероб. і доп. К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2006. 544 с.

² Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv>.

Проблеми розвитку соціально-трудоових прав та профспілкового руху в Україні

– по-перше, в Кодексі законів про працю України зазначено, що одним із трудових прав працівників є прав на страйк. Однак у статті 62 Закону України «Про Національну поліцію» вказано, що працівник Національної поліції України не може організовувати страйки та брати в них участь;

– по-друге, і в трудовому, і в спеціальному законодавстві зазначається, що в органах (закладах, установах) поліції з метою захисту трудових, соціально-економічних прав та інтересів поліцейських відповідно до вимог законодавства можуть утворюватися професійні спілки. Крім того, в Законі України «Про Національну поліцію» наголошено, що обмеження прав професійних спілок поліцейських порівняно з іншими професійними спілками не допускається¹. Однак у цьому ж нормативно-правовому акті зазначається, що професійним спілком працівників поліції та їх членам заборонено організовувати страйки або брати в них участь. А відтак можна говорити про існування певної правової колізії;

– по-третє, диференціація правового регулювання трудових прав працівників поліції передбачає не лише встановлення обмежень, вона також спрямована на розширення змісту окремих трудових прав. Так, наприклад, відповідно до Закону України «Про Національну поліцію», поліцейським за кожний повний календарний рік служби в поліції після досягнення п'ятирічного стажу служби надається один календарний день додаткової оплачуваної відпустки, але не більш як п'ятнадцять календарних днів.

У підсумку справедливим буде зазначити, що єдність правового регулювання трудових прав працівників Національної поліції України полягає у тому, що норми трудового законодавства визначають базові, ключові трудові права працівників поліції. Однак, враховуючи специфічні обов'язки та повноваження, що надані працівникам поліції для виконання посадових обов'язків, можемо констатувати, що диференціація правового регулювання трудових прав працівників Національної поліції України є необхідною, при цьому вона не суперечить нормам чинного законодавства України, а навпаки, дозволяє найбільш ефективного та якісно забезпечити реалізацію зазначених прав. Усе наведене нами вище вкотре підтверджує важливість існування принципу єдності та диференціації правового регулювання трудових прав усіх категорій працівників, в тому числі і працівників поліції.

¹ Там само.